

Het verhaal of het cijfer?

'ESG is a scam', schreef Elon Musk vorig jaar op X (Twitter) nadat Tesla uit de S&P 500 ESG Index was gekieperd. 'It has been weaponized by phony social justice warriors', voegde hij er nog aan toe.

Nu gaat Musk wel vaker in de overdrive en zou je net zo goed kunnen beargumenteren dat de Amerikaanse antiwoke-beweging ESG als 'wapen' inzet. Maar het is natuurlijk buitengewoon vreemd dat notabene oliebedrijf Exxon wel in de index was opgenomen maar Tesla niet. Het is ook vreemd dat tabaksfabrikant Philip Morris dit jaar een hogere rating kreeg dan Tesla. Met beleid gericht op het empoweren van vrouwelijke tabaksboeren scoor je punten, ook al maak je een dodelijk product.

Het voedde de inmiddels hevige discussie over ESG-ratings. Zijn ze transparant genoeg? Waarom zijn er allerlei verschillende? Wat zegt zo'n rating nou eigenlijk precies? Bevordert het greenwashing? En waarom zitten E, S en G eigenlijk in één pakketje?

Veel Nederlandse institutionele investeerders gebruiken ESG-ratings om verantwoord te beleggen. Alleen is de vraag wat verantwoord precies is en hoe je de ratings gebruikt. Als maat voor risico of als maat voor maatschappelijke impact? De ratings

weerspiegelen vaak het eerste terwijl ze voor het laatste worden gebruikt, bleek vorig jaar uit onderzoek in economen-vakblad ESB. Maar juist die impact staat ter discussie.

Uit het onderzoek bleek ook dat het formuleren van positief ESG-beleid of beleid om misstanden aan te pakken al voldoende was voor goede ratings. Er werd niet getoetst of het beleid daadwerkelijk werd uitgevoerd. 'De werkelijke prestaties van bedrijven met hoge ESG-ratings op het gebied van maatschappelijk ondernemen zijn slechter', concludeerden de onderzoekers. En: 'Het gebruik van ESG-ratings door Nederlandse beleggers kan leiden tot een negatief effect op de maatschappelijke welvaart'. Zit je dan met je goede bedoelingen.

Ga daarom altijd op zoek naar het verhaal, raadt ESG-pionier Matt Moscardi in de podcast The Sustainability Story aan. Finance lijkt vaak alleen om wiskunde te draaien maar uiteindelijk gaat het om het verhaal, zegt hij. Daar kan ik me als journalist natuurlijk alleen maar bij aansluiten. Toch is

een verhaal zonder cijfers ook maar een verhaal. We willen het kunnen toetsen. We hebben leidraden nodig.

ESG is ondanks alle kritiek natuurlijk wél een gigantisch succes. Waar het tien jaar geleden nog een geitenwollensokkenhobby was, is het niet meer weg te denken uit de financiële wereld. Inmiddels wordt een derde van de wereldwijde institutionele beleggingen getoetst aan ESG-criteria.

Het is begrijpelijk: we houden nou eenmaal van simpele getallen, die maken de wereld overzichtelijk. En 'what gets measured, gets managed', luidt een populaire quote van managementgoeroe Peter Drucker (al zei die het nooit exact zo). Maar het grote succes van ESG-ratings is ook meteen de valkuil. Want probeer de complexe werkelijkheid maar te vangen in één getal. Wat moet erin, wat niet? Hoe weeg je de verschillende aspecten en wat zegt het nou eigenlijk?

Dezelfde paradox zien we ook bij het gebruik van het bbp. Je kunt het getal zien als een snelheidsmeter van de economie, maar het zegt niks over wat er onder motorkap gebeurt. Er kunnen vele werkelijkheden achter schuilgaan: van kortetermijngroei die ongelijk verdeeld is en veel vervuiling met zich meebrengt. Of van groei die duurzaam is en brede welvaart oplevert. Maar alle pogingen om groei en welvaart op andere manieren te meten ten spijt blijven we toch erg gehecht aan het bbp als maat.

Daarom zie ik ook ESG niet zo snel verdwijnen, ondanks alle groeistuipe. Dus laat de zoektocht naar betere criteria en data vooral verder gaan. En vergeet nooit het verhaal erachter.

Anna Dijkman is financieel journalist en columnist bij het FD

